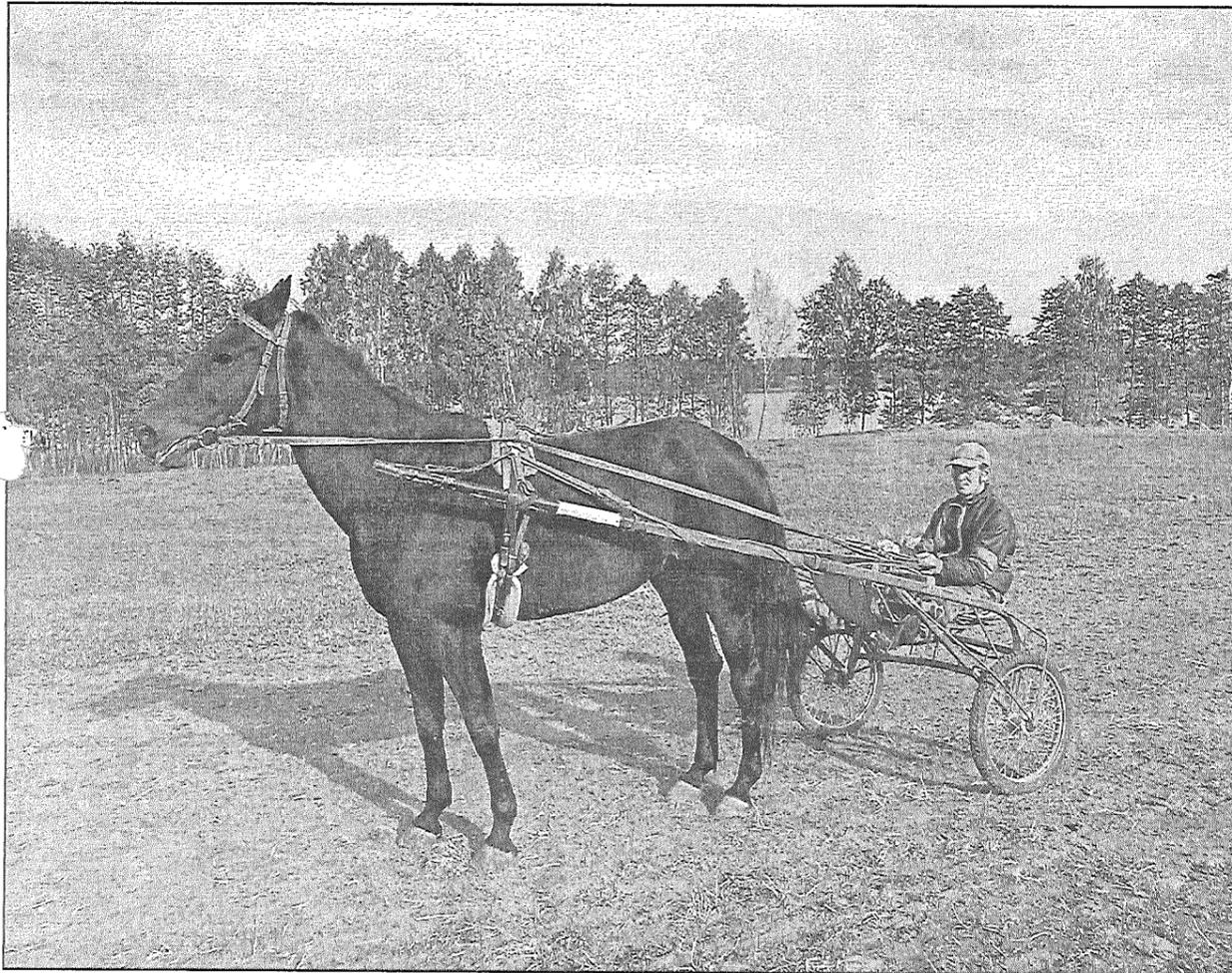

TV programma
24. – 30. oktobris

Zirga vilktos divričos un ar vēju matos

Ignatam Sondoram bija astoņi gadi, kad viņam siena vākšanai pirmo reizi tika uzticēts kopsaimniecības zirgs. Laikā Aglonas pagasta zemnieku saimniecības «Dzelmes» īpašnieks, rīkšotāju treneris ir pierādījis, ka viņa lolojumi 1600 metru trasi var veikt nepilnās divās minūtēs, finiša spurtā sasniedzot 80 kilometru ātrumu stundā. Uz to spējīga arī attēlā redzamā ķēvīte Zaga Doo. Foto: A.Stepanovs

Par Aglonas iedzīvotāju Ignatu Sondoru no zemnieku saimniecības «Dzelmes» un viņa aizraušanos – zirgu rīkšotājas sacīkstēm — uzzinājām, šķirstot kaimiņu rajona laikrakstu «Ludzas Zeme». Kāda no

septembra numuriem pirmajā lappusē bija ievietota fotogrāfija ar parakstu: «Rīkšotājs skrējienā izskatās viskaistākais – sasprindzis katrs muskulītis. Šķiet, ka zirgs lido. Finišam tuvojas Ignats Sondors ar Zaga Doo.»

Publikācija bija par Ciblā, zemnieku saimniecības «Bruņinieki» trasē notikušajām zirgu rīkšotājas sacīkstēm, kausa «Cibla 2005» izcīņu, kur Aglonas zirgaudzētājs ar jau minēto ķēvīti Zaga Doo ieguva trešo vietu. Speciālisti

saka, tie esot sava veida «pēdējie mohikāņi», jo padomju laikos tik populārās sacīkstes ir kļuvušas par retumu, bet rīkšotājus Latvijā audzē vairs tikai nedaudzi entuziasti.

Turpinājums 4. lappusē.

Pedagogi vienoti prasībās celt dzīves līmeni

Vakardien, kad Saeimā tika lemts par valsts budžetu 2006. gadam, pie Saeimas nama uz piketu pulcējās pedagogi un citu nozaru strādājošie.

Kā «Novadnieku» pa telefonu informēja Latvijas izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības (LIZDA) rajona arodbiedrības priekšsēdētājs, Līvānu 1. vidusskolas skolotājs Andris Pakers, ko rajona pedagogi bija pilnvarojusi pārstāvēt viņus piketā, protesta akcija noritējusi korekti un mierīgi. Galvenās pedagogu prasības bija līdzšinējās – pedagogiem noteikt algu palielinājumu par 60 la-

tiem, sākot no 2006. gada 1. janvāra un paaugstināt valstī noteikto minimālo algu nevis līdz 90, bet līdz 100 latiem. Pie piketētājiem iznāca tikai pāris Saeimas deputāti, atzina Andris Pakers.

Pēc piketa notika LIZDA komitejas sēde, kurā piedalījās pārstāvji no visiem rajoniem. Andris Pakers informēja, ka sēdē visplašāk tika apspriests jautājums par pedagogu brīdinājuma streika rīkošanu un pieņemtas streika prasības. Galvenās no tām: algas palielināšana par 60 latiem un minimālās algas noteikšana 100 latu apmērā. Streika prasības tiks iesniegtas Ministru kabinetā. Ja tās

netiks ņemtas vērā, LIZDA padomes sēdē izlems jautājumu par brīdinājuma streika rīkošanu.

Andris Pakers stāstīja, ka LIZDA sēdē izskanējuši dažādi priekšlikumi par brīdinājuma streika rīkošanas laiku. Vairāki ierosinājuši, ka tam jānotiek martā, bet klātesošo vairums atbalstījis šīs protesta akcijas rīkošanu pēc Ziemassvētku brīvlaika skolās. LIZDA sēdē apspriests jautājums par izlīguma komisijas veidošanu.

Pirms došanās uz Rīgu Andris Pakers «Novadniekam» stāstīja, ka visas 34 rajonā esošās skolotāju arodbiedrības pirmorganizācijas savās

sapulcēs ir izskatījušas jautājumu par brīdinājuma streika rīkošanu un gatavas tajā piedalīties. Šāds lēmums rakstveidā saņemts no visām pirmorganizācijām. Pedagogi ir apsprieduši arī jautājumu par brīdinājuma streika laiku un formām. Tas varētu notikt visas darba dienas garumā vai arī pirmo triju mācību stundu laikā. Jebkurā gadījumā pedagogi atrastos savās darba vietās, un skolēni varētu ierasties skolās. Lielākā daļa no rajona pedagogiem uzskata, ka streikam būtu jānotiek pēc ziemas brīvlaika.

L.Rancāne

RIEBIŅU NOVADĀ

Turpinās piedalīties atkritumu apsaimniekošanas projektā

Izskatot Riebiņu novada domes tehniskās daļas vadītāja Jura Leiča sagatavoto lēmumprojektu, novada domes deputāti vienbalsīgi nolēma nodrošināt pašvaldības līdzfinansējumu projektam «Sadzīves atkritumu apsaimniekošana Dienvidlatgales reģionā» proporcionāli kapitāldaļu skaitam: 2005. gadā — 4918,33 EUR; 2006. gadā — 10924,33 EUR (2005. gadā līdzfinansējuma avots ir komunālajiem pakalpojumiem paredzētie līdzekļi — proporcionāli no pagastu teritoriālo pārvalžu un domes budžeta).

Tāpat deputāti bija vienprātīgi par galvojošā sniegšanu SIA «Atkritumu apsaimniekošana Dienvidlatgales starppašvaldību organizācija» par summu 63 604 EUR, t.sk. 2005. gadā — 19 747 EUR; 2006. gadā — 43 857 EUR saskaņā ar pastāvošo likumdošanu.

Atzinības rakstu saņēmējiem tiks pasniegtas naudas balvas

Lai izteiktu atzinību apzinīgiem, radošiem un sabiedriski aktīviem tautsaimniecības, izglītības, veselības aizsardzības, kultūras un pašvaldības darbiniekiem, Riebiņu novada domes deputāti vienbalsīgi apstiprināja novada Atzinības raksta un naudas balvas pasniegšanas nolikumu.

Motivētu ierosinājumu par Atzinības raksta piešķiršanu novada domei var iesniegt novada domes deputāti, pagasta teritoriālo pārvalžu vadītāji un novada iedzīvotāji. Atzinības rakstu piešķir ar domes sēdes lēmumu, atsevišķos gadījumos ar domes priekšsēdētāja rīkojumu, kuru pēc tam akceptē dome. Nolemts, ka Atzinības rakstu saņēmējiem 2005. gadā tiks piešķirta arī naudas balva 50 latu apmērā.

Piešķirs finansējumu keramiķa Pētera Ušpeļa pieminēkļa uzstādīšanai

Izskatot Rēzeknes mākslas vidusskolas direktora Osvalda Zvejsalnieka iesniegumu par līdzekļu piešķiršanu pieminēkļa uzstādīšanai izcilajam novadniekam, senas podnieku dzimtas pārstāvim, keramiķim Pēterim Ušpelim, novada domes deputāti nolēma ieplānot 2006. gada budžetā 300 latus pieminēkļa uzstādīšanai.

Izmaksāja kompensāciju

Bijušajam Riebiņu novada domes priekšsēdētājam Arvidam Soldānam saskaņā ar likuma «Par pilsētas domes, rajona padomes, novada domes un pagastu padomes deputāta statusu» 15. pantu tika izmaksāta kompensācija 1800 latu apmērā, līdzekļus novirzot proporcionāli no visu pagastu teritoriālo pārvalžu un domes budžeta.

Precizēts skolēnu brīvpusdienu finansējums

Līdz šī gada beigām skolēnu brīvpusdienām Galēnu pagastā būs nepieciešami 976 lati, Riebiņu pagastā — 2400 lati, Rušonas pagastā 1336 — lati, Silajāņu pagastā — 456 lati, Sīļukalna pagastā — 736 latu un Stabulnieku pagastā — 1184 latu. Šī summa aprēķināta, piešķirot vienam skolēnam brīvpusdienām mēnesi divus latus. Tātad līdz gada beigām brīvpusdienām vienam skolēnam paredzēti 8 lati.

NACIONĀLĀS ZIŅAS

Sestdienās un svētdienās iekritušās svētku dienas tomēr nekompensēs

Latvijā tomēr nebūs izmaiņu svētku un svinamajās dienās, un arī paredzētās Tēvu dienas septembrī nebūs. Jauno likumprojektu par svētku un atzīmējamām dienām valdība atlika uz nenoteiktu laiku. Izstrādātais projekts paredzēja no 2007. gada ievērojami samazināt piemiņas dienu skaitu, kā arī brīvās Ziemassvētku dienas noteikt 24. un 25. decembrī. Taču lielākās pretrunas izraisīja priekšlikums gadījumos, kad svētku diena iekrīt sestdienā vai svētdienā, kā brīvdienā noteikt nākamo pirmdienu. Galvenie iebildumi pret to bija Darba devēju konfederācijai, kas bažījās, ka šāda kārtība uzņēmumiem samazinātu plānotos ienākumus. Un arī premjers Aigars Kalvītis valdības sēdē paziņoja, ka Latvijas ekonomika papildu brīvdienām neesot gatava, turklāt par 2007. gada beigām šim Ministru kabinetam nemaz neesot jālemj – tad būšot jauna Saeima, jauna valdība, un tā tad arī lai spriežot, ko un kā tautai svinēt vai pieminēt.

Būvmateriālu veikalos izpērk cementu

Kopš informācijas par cementa trūkumu būvmateriālu veikalos aktīvi tiek izpirkts cements. Latvijas Būvnieku asociācijas izpilddirektors Mārcis Nikolaževs apliecinā, ka būvmateriālu veikalos ažirotāžas dēļ cementu aktīvi pērk privātpersonas. Pēc viņa teiktā, par dažiem santīmiem cēlušās arī cementa cenas. Ažirotāja ir līdzīga kā ar rupju sāli. Būvmateriālu tirgotāji uzskata, ka situācija varētu normalizēties, beidzoties būvniecības sezonai. Cementa trūkums būvmateriālu veikalos skaidrojams ar straujo būvniecības attīstību, kā arī to, ka šoruden sakarā ar labajiem laika apstākļiem būvētājiem ir iespēja pat vēl tagad, oktobrī, veikt celtniecību. Tādēļ pašreizējais būvniecības apjoms rada milzīgu pieprasījumu pēc vispārējiem celtniecības materiāliem, bet ražotājiem trūkst jaudas to nodrošināt. Jāpiebilst, ka Lietuvā un Igaunijā situācija ir līdzīga. Līdz ar aukstāku un lietaināku laika iestāšanos celtniecības darbu apjoms saruks un sāksies apdares materiālu sezona.

Lielie valsts uzņēmumi atkal varēs ziedot

Lielie valsts uzņēmumi atkal varēs ziedot, paredz šonedēļ Saeimas Budžeta un finanšu komisijas atbalstītie likuma «Par uzņēmumu ienākumu nodokli» grozījumi pirms izskatīšanas galīgajā lasījumā.

Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji, piemēram, «Latvenergo», «Lattelekom», «Latvijas gāze», būs tiesīgi veikt ziedojumus Latvijas Kultūras fondam, Latvijas Olimpiskajai komitejai, Latvijas Bērnu fondam un citiem ziedojumu saņēmējiem, kuriem ir sabiedriskā labuma organizācijas statuss, un saņemt 85% nodokļu atlaidi no summas, kas ziedota. Minētā norma no likuma tika svītrotā Einara Repšes valdības laikā. «Jaunā laika» deputāts Artis Kampars Saeimas komisijas sēdē pauda bažas, ka, atjaunojot šo normu, var rasties «ne īsti izprotamas manipulācijas ar lielo uzņēmumu ziedojumiem». Finanšu ministrijas pārstāve deputātiem atgādināja, ka likums lielajiem uzņēmumiem aizliedz bez finanšu ministra atļaujas ziedot summu, kas pārsniedz 5000 latu.

Ziņas sagatavoja T.Elste

NOVADNIEKS

Redaktore Tamāra Elste

Pasūtījuma indekss 3033.

Reģistrācijas apliecība nr. 000701018.

Izdevējs – SIA «Novadnieks. Redakcija».

Redakcijas adrese: Brīvības ielā 14, Preiļi, LV-5301.

Elektroniskais pasts: novadnieks@axel.lv

Tālr. 53-07056, mob. tel. 9410288 (redaktorei),

53-07057 (reklāmas un sludinājumu pieņemšana),

53-07058, 53-07059 (žurnālistiem). Fakss 53-07057.

Par sludinājumu saturu atbild to iesniedzējs.

Laikrakstā publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Pārpublicējot atsauce uz «Novadnieku» obligāta.

Laikraksts iespiests SIA «Latgales druka» Rēzeknē.

Mājas lapa internetā: www.novadnieks.lv

Laikraksts iznāk astoņas reizes mēnesī
(otrdien, piektdien).

INFORMĀCIJA

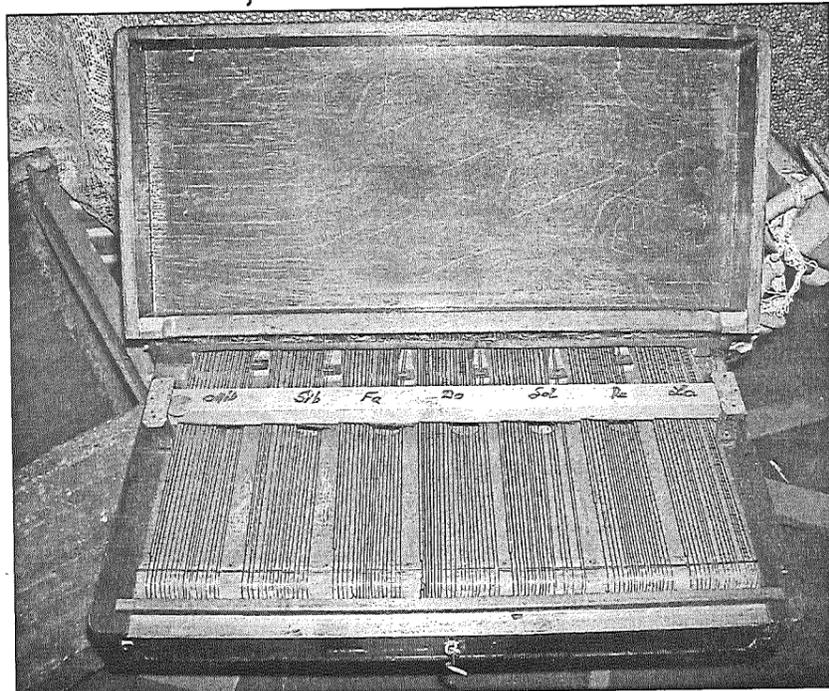
Konkurss «Ko viņi ar tiem darīja?»

«Novadnieka» konkursa
«Ko viņi ar tiem darīja?»
otrais attēls.

Jums jānateic, ko agrāk,
bet dažās mājās varbūt
arī tagad, darīja ar šo rīku,
kas redzams attēlā,
un kā to sauc.

Atbildes iesūtāmas uz
adresi Brīvības iela 14,
Preiļi LV – 5301,
iesniedzamas personīgi,
vai iesūtāmas elektroniskā
veidā novadnieks@axel.lv
ar norādi «Konkursam»,
norādot savu vārdu,
uzvārdu, adresi un tālruna
numuru.

(Plašāka informācija un
konkursa pirmais attēls
publicēts laikrakstā
18.10.05.)

LĪVĀNU NOVADĀ

Paša izvēle — palikt ģimenes vai dzīvokļa īpašnieka statusā

Lai informētu par jaunu
dzīvokļu privatizācijā un
daudzdzīvokļu māju
apsaimniekošanā,
19. oktobrī informatīvo
dienu Līvānu novada
iedzīvotājiem organizē
ja valsts aģentūra «Mā-
jokļu aģentūra».

Tā kā dzīvokļu privatizācija
interesē daudzus, tad uz tik-
šanās bija ieradies samērā
plašs iedzīvotāju loks, starp
viņiem daudzi māju vecākie,
kas iegūto informāciju tālāk
skaidros daudzdzīvokļu māju
iedzīvotājiem.

Tikšanās atklāja Līvānu no-
vada domes izpilddirektors
Uldis Skreivers, uzsverot, ka
māju apsaimniekošanas sa-
biedrību veidošanās un māju
siltināšanas projektu realizā-
cija Līvānos ir jauna pieredze.

Iedzīvotāji guva informāci-
ju, kas darāms, lai dzīvokļu
īpašnieki varētu izveidot mā-
jas apsaimniekošanas biedrī-
bas. Tika skaidroti labākie

piemēri māju siltināšanā, kā
arī pārrunāti enerģijas tau-
pišanas pasākumi mājokļos.

Vislielāko interesi izraisīja
jaunumi dzīvokļu privatizāci-
jā. Līvānu pilsētā privatizēti ir
tikai aptuveni puse no visiem
dzīvokļiem. Strauji tuvojas
beigām valsts un pašvaldības
dzīvojamo māju privatizāci-
ja. Vēl līdz šī gada beigām
iedzīvotāji var iesniegt pieteik-
umu dzīvokļa privatizācijai
par sertifikātiem. To var izda-
rīt pašvaldībās. Taču iedzīvo-
tājiem nevajadzētu satraukties,
jo savu dzīvokli privatizēt
varēs arī pēc jaunā gada, tikai
tad tas būs jādara nevis par
sertifikātiem, bet par latiem
— atbilstoši dzīvokļa tirgus
vērtībai. Tiesa, «Mājokļu
aģentūras» pārstāvji atzina,
ka šobrīd nav iespējams pa-
teikt, kā būs izdevīgāk — pri-
vatizēt par sertifikātiem, ku-
ru cena jau sasniegusi 22 la-
tus, vai arī par latiem.

Speciālisti vairākkārt īpaši
uzsvēra to, ka neviens ģimēns

nezaudēs savu dzīvokli arī
tad, ja nebūs to noprivatizējis.
Arī pēc 1. janvāra pirmpir-
kuma tiesības uz dzīvokli būs
tā ģimēnam nevis kādai citai
personai. Līvānos dzirdēti
gadījumi, kad negodīgi kaimi-
ņi baida vecāka gadagājuma
ļaudis ar to, ka pēc jaunā ga-
da trešā persona varēs priva-
tizēt pensionāru dzīvokļus.
Šādiem krāpniekiem neticiet,
jo likums strikti nosaka, ka
dzīvoklis vispirms jāpiedāvā
privatizēt tā ģimēnam. Ne-
viens netiks izlikts uz ielas ti-
kai tāpēc, ka nebūs dzīvokļa
īpašnieks.

Iedzīvotāji tautā arī par
ieguvumiem, ko iegūs īpaš-
nieki pretstatā ģimēniem, jo
šobrīd maksājumi ir gandrīz
identiski. Viena no iespējām
ir veidot māju apsaimnieko-
šanas sabiedrības, ņemt kre-
dītus māju siltināšanai un sa-
kārtošanai un pašiem lemt
gan par iemaksu lielumu, gan
par to, kā līdzekļi tiks izlie-
toti. Patlaban visas iemaksas

administrē SIA «Līvānu dzī-
vokļu un komunālā saimniecī-
cība», un dzīvokļa īpašniekam
ir minimāla teikšana par li-
dzekļu izlietojumu, jo tas tiek
tērēts visa pilsētas dzīvojamā
fonda uzturēšanai.

«Mājokļu aģentūras» pā-
rstāvji pastāstīja arī par iespēju
dzīvokli privatizēt uz nomak-
su, sākumā iemaksājot tikai
30% pirkuma maksas, bet pā-
rējo iemaksājot 5 gadu laikā.
Lai gan privatizācija šogad
noslēgsies, sertifikātu gala ter-
miņš nav noteikts. Arkārtas
gadījumā likums atļauj pri-
vatizēt arī dzīvokli ar parādu,
iesniedzot privatizācijas ko-
misijā ar pārvaldnieku saska-
notu parāda dzēšanas grafiku.
Vairāk informācijas par dzī-
vokļu privatizācijas iespējām
iedzīvotāji var uzzināt Līvānu
novada domē, 3. stāvā, 308.
kabinētā.

G.Kraukle,
sabiedrisko attiecību
speciāliste Līvānu
novada domē

JAUTĀJĀT – ATBILDAM

JAUTĀJUMS. Šogad pirmo reizi ziemai sagatavoju
skābbarību ruļļos. Vai manai govij ar to pietiks, vai arī
būs nepieciešams vēl ko likt silē?

Atbild Preiļu lauku konsultāciju biroja vadītāja Silvija
Dreijere.

— Ja govīm tiek izēdināta labas kvalitātes skābbarība, tad
to var izēdināt neierobežoti. Skābbarība ir rupjā barība un kā
vienīgais barības līdzeklis (kopā ar minerālvielām) var būt

cietstāvošajām govīm. Slaucamajām govīm vēl ir nepiecieša-
ma arī spēkbarība (graudi, rauši u.t.t.) – 200 līdz 250 gramu uz
izslauktā piena litru.

Laktācijas sākumā jāseko līdzī govs ķermeņa kondīcijai,
lai tā strauji nesamazinātos. Ja tā notiek, visbiežāk iemesls ir
enerģijas trūkums, ko var kompensēt ar melasi, lopbarības bie-
tēm, kartupeļiem un kukurūzu. Nedrīkst aizmirst, ka katru
dienu jāizēdina arī sāls un minerālvielas, vismaz 70-100 gra-
mi dienā.

«Labestība ir valoda, kurā var
sarunāties mēmie un
kuru dzird kurlie.»

Kristjans Bouijs

REDAKCIJAS SLEJA, INFORMĀCIJA

Kalendārā Veļu laiks – Dievaines

No Mīkēldienas līdz Mārtiņiem tiek atzīmēts Veļu laiks, Latgalē saukts par Dievainēm. Šoruden senču gariņi nāk pa čabošām lapām, saulei rietot, klusi stāv zem nodzeltējošiem kokiem pie mājas vārtiem un labvēlīgi noraugās bijušo māju ļaužu gaitās. Kaut arī daba dāvājusi saulainu, siltu rudeni, kalendārs nepielūdzami rāda oktobra beigas un ziemas tuvošanos. Cilvēki ne tikai beidz rudens darbus, bet arī piemin mirušos, rīko sveču vakarus, apmeklē kapsētas.

Ērti, bet tālu

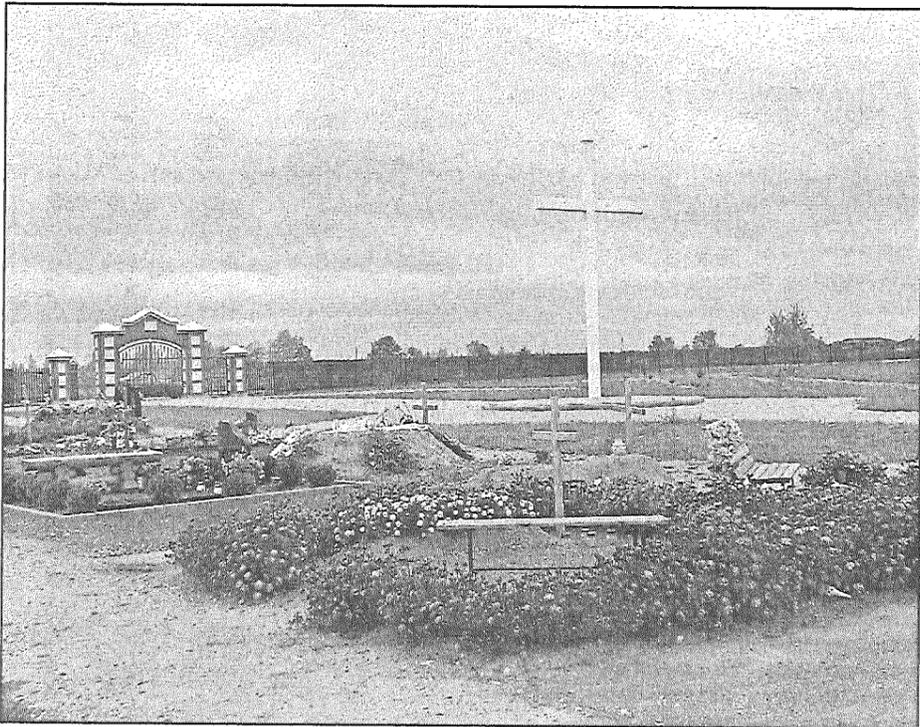
Gadus skaita arī kapsētas, un šogad jūlijā pirmo gadadienu kopš nodošanas ekspluatācijā atzīmēja jaunā Preiļu kapsēta. Tikai šī gada ziemā tur tika guldīti pirmie mirušie kapsētas katoļu (10. janvārī), kā arī pareizticīgo (5. janvārī) daļā. Vietējiem vēsturniekiem, kas pēc gadu desmitiem no vecām avīzēm varbūt pētīs apbedījumu aizsākumus, nodēris ziņas, ka pirmie te apbedīti divi vīriši pusmūžā. 2005. gadā līdz šim laikam Preiļu kapsētā reģistrēti 72 (2004. gadā kopā – 80) apbedījumi, no tiem 19 jaunajā mūža dārzā. Vecā kapsēta pārsvarā sastāv no ģimeņu aizņemtām kapu vietām, kurās vēl pāris gadus turpināsies apbedīšana, bet jaunu brīvu vietu praktiski nav.

Preiļu kapsētu apsaimnieko «Preiļu saimnieks».

Nevar izmantot katru pēdējo zemes kvadrātmetru, atzīst SIA «Preiļu saimnieks» apbedīšanas biroja vadītāja Valentīna Petrova, jo jāatstāj vieta, kur darboties ar tehniku, iebraukt komunālā, saimniecības transportam. Tāpēc aizvien biežāk bērnieku procesijas virzās uz jauno kapsētu.

Līdz jaunajai kapsētai ir samērā tālu. To ne reizi vien atzinuši gados vecie Preiļu iedzīvotāji, pie reizes piebilstot, ka tālu arī līdz vecajai kapsētai, īpaši tiem, kas dzīvo pilsētas nomalākajos rajonos, un ka būtu lietderīgi pilsētas autobusam vismaz reizi dienā izmest riņķi līdz kapsētām. Arī Valentīna Petrova pārliecinājusies, ka attāluma dēļ iedzīvotāji par katru cenu cenšas savus tuviniekus apbedīt vecajā kapsētā. Tomēr jāteic paldies pašvaldībai, kas spēja atrast vietu jaunas kapsētas būvei, jo pavisam drīz vecā būs piepildīta.

Kopā ar Valentīnu Petrovu dodamies aplūkot, kā izskatās jaunajā kapsētā. Uz vienuļa ceļa, saliekusies pret vēju un no brāzmām sargājot mārtiņprozes, jauno kapu vir-

● Pirmie apbedījumi Preiļu jaunajā kapsētā tradicionāli sākti centrā pie krusta. Foto: A. Stepanovs

zienā iet arī kāda sirmgalve. Pirms mēneša te apbedīta viņas māsa. Pati dzīvojot tajā pilsētas daļā, kas vistuvāk kapiem, taču arī no turienes veciem cilvēkiem ceļa gabals liekas paliels. Ziemā uz šejieni neatnāks, skumst tantīte, jo ceļš līdz kapiem nav apgaismots. Bet citādā ziņā viss esot ļoti ērti, tīri un labi iekārtots, ar patīkšanu par jauno kapsētu saka aizgājēju tuviniece. Celiņi sakopti, zāle nopļauta, kapiņi veidoties kārtīgās rindās, ērti dabūjams ūdens. Sūkņi kapsētā izvietoti vairākās vietās.

Katoļu kapos pirmie apbedījumi uzsākti sektorā pie galvenā krusta. Redzamas latviešiem raksturīgās rūpes, aizgājēju atdusas vietas pārvēršot zaļos dārziņos. Krusti, dabiskie un mākslīgie ziedi, kapu apmalītes, dekoratīvi augi, soliņi, viens uzbūvēts pat no guļbaļkiem.

Kapsētas celiņi, kas kopškaitā mērojami kilometros, regulāri tiek ravēti, lai iznīdētu nezāles, izmantots pat «Raundaps». Teritorija vasarā vairākas reizes apļauta, bet no zāles pirms tam jāvcot akmeņi, kuru te papildnam. Kopšanas darbos tiek iesaistīti bezdarbnieki. Platības lielas, un šie darbi, ieskaitot sniega tīrīšanu, kas kapu teritorijā tiek veikta ar rokām, izmaksā dārgi. Pēc gadiem šī kapsēta, droši vien, izveidosies par skaistu mūža dārzu, bet pagaidām tā ir vienkārīga. Visapkārt kapsētai, kā arī zaļajā zonā, iestādīti koki, ir tikai jāgaida, kamēr tie pieņemsies spēkā un sakoplos.

Jaunās kapa vietas tiek ierādītas 12 kvadrātmetru platībā, par tām nav jāmaksā,

taču maksa noteikta par pakalpojumu – pieci lati. Šī nauda paredzēta uzturēšanas darbiem un kapa inventāra – dēļu, lāpstu, jostu, spaiņu izmantošanai. Kapsētā satiekam arī strādnieku Aleksandru Školīnu, kura uzmanībai nekas nespasīd garām no tā, kas notiek plašajā saimniecībā. Viņš jau pašlaik ar mietītiem sadalījis zemes gabaliņus jaunām kapavietām, jo ziemā tas būtu grūtāk izdarāms. Strādnieka pavadībā aplūkojam arī pareizticīgo kapsētas daļu. Redzams, ka nezināmu iemeslu dēļ tuvinieki pret saviem aizgājējiem šeit neizrāda tādu uzmanību, jo dažas kopiņas ir atstātas novārtā.

Preču mašina – likrati?

Lai cik šausminoši tas neizklausītos, novēroti atsevišķi gadījumi, kad autobusiņu īpašnieki, kas veikaliniem piedāvā precas, arī produktus, par «piecīti» izlīdz arī paziņām, tajos pat busiņos aiztransportējot liķi – no mājām uz morgu, no morga – uz kapliču. Mīrušajam jau vienalga, bet kā ar dzīvajiem, kas nezina, ka pārtikas mašina izmantota kā likrati? Valentīna Petrova teica, ka nesaprot tos cilvēkus, kas neizmanto katafalkas pakalpojumus, kā civilizētā sabiedrībā pieņemts. Patlaban sagatavots arī pilns pakalpojumu klāsts, ko bieži izmanto veci cilvēki, kam ar tuvinieku apbedīšanu saviem spēkiem grūti tikt galā. Aizgājēja piederīgajiem atliek tikai izvadīšanai sarunāt priesteri un organizēt mielastu, bet viss pārējais – mirušā

pārvešana uz morgu, iezārkošana, kapličas izmantošana, ienešana un iznešana no svētvietas (kapličas vai baznīcas) nogādāšana līdz kapa vietai, kapa izrakšana un aizrakšana, nolaišana – tiek veikts apbedīšanas dienesta strādnieku spēkiem. Ieskatot zārka cenu, šo pakalpojumu apmaksā nepārsniedz divas vidēja lieluma pensijas.

Uz jautājumu, kas mirušo mūža dārzu uzturēšanā vēl būtu uzlabojams vai maināms, Valentīna Petrova atbildēja, ka vēlētos apzinīgākus cilvēkus, kuri kapos neizmestu atkritumus, kur pagādās. Ir cilvēki, kas no savu piederīgo kopiņām norauš grūžus un atstāj uz celiņiem. Diemžēl daudzi tuvāko ielu iedzīvotāji un mazdārziņu īpašnieki uz konteineriem kapsētā nesot sadzīves atkritumus, nezāles (*un tas jau vairs nav tālu... red. piez.*). Daļa no sabiedrības nav izveidojusies sapratne par to, kā izturēties mirušo atdusas vietās, un ir tādi, kas bez kaudas sajūtas ar mašīnu iebrauc kapsētā līdz pašai kapa kopiņai. Tē neiet runa par tiem gadījumiem, kad ar mašīnu ievēd pieminekļus, apmales vai melnzemes maisus, bet par personām, kas piebrauc pie kopiņas, izkāpj, paskatās un aiztraucas. Netiek ievērota arī ceļa zīme «Iebraukt aizliegts». Vecajiem kapiem būtu vajadzīgs arī jauns žogs, kura atjaunošana tiek atlikta no gada uz gadu. Joprojām palikuši veci, neizgriezti koki, pie kuriem ar tehniku nav iespējams piebraukt. Jaunajā kapsētā jāuzbūvē arī kapliča, kurai vieta jau paredzēta.

Kā pietrūkst visvairāk

Bērniekā dzīvoju netālu no skolas. Atceros, ka mūsu mājas lielā krāsns saimnieču starpā bija atzīta par labāko, tāpēc mūsmājās nereti cepa tortes skolas izlaiduma galdiem. Sanāca absolventu mammas un godu saimnieces, apsprieda, «uz cik olām» un cik tortes cepts, un ķērās pie darba. No galvas zināja, cik sviesta, miltu un citu sastāvdaļu vajag, ja torte būs «uz trīdesmit olām», un cik, ja «uz divdesmit piecām». No gadu attāluma skatoties, apbrīnoju prasmi, ar kādu tika noteikts laiks un temperatūra, lai vienkāršās maizes krāsns karstajā mutē tortes nedz sakristos, kas saimniecēm skaitījās liels negods, nedz apdegtu, nedz paliktu vidū jēlas. Bet saimniecēm saimnieču vieta. Istabā, virtuvē, pie plīts, mājā. Par ministrēm tikt viņas nekāroja, kaut gan mājās savās rokās turēja i saimniecības ekonomiku, i kultūru, izglītību, zemkopību, labklājību, i citas nozares.

Bet man joprojām gribas ticēt, ka visi tie, kas kāro uz augstiem amatiem, savā nozarē ir attiecīgi izglītojušies, zina vairāk par visiem pārējiem un šīs zināšanas iegulda valsts attīstībā. Vērojot, kā gandrīz vai katru mīļu dieniņu cienijamais premjers ar apvainotu sejas izteiksmi par uzmācīgajiem žurnālistiem un nepatīkamiem jautājumiem par kaut ko taisnojas valsts iedzīvotāju priekšā, rodas aizvien lielākas šaubas par to cilvēku kompetenci, kas nēsā ministru portfeļus. Te cukura skandāls, te Lielupes piesārņošana, te inflācija, te naudas trūkums glābšanas dienestiem, te neziņa par gatavību putnu gripas draudiem, te graudu maizei nepietikšot, te benzīna cenu kāpums, te nepatīkšanās ar prāmi, te nesaprotama iekšlietu ministra atkāpšanās, te cementa trūkums. Cementa bums, laikam, ir visspilgtākais piemērs tam, ka mūsu valstsvīri gan plaši apguvuši runu teikšanu, strīdus un kašķus politiskos jautājumos par tēmu «viņš ne tā pateica», bet tautsaimniecība kā tāda atstāta zinātnieku ziņā institūtu sienās. Ja valstī ir ekonomika, ja ir šīs nozares ministrs, tad kāpēc neviens neprot ne skaitīt, ne rēķināt, ne paredzēt? Tas, ka tik pēkšņi var rasties šāda situācija būvmateriālu tirgū, klaji liecina, ka faktiski neviens Latvijā nezina, ko un cik būvē šogad, cik būvēja pērn un cik būvēs nākamgad, tāpat kā nezina, cik un ko ražoja pērn, cik šogad un cik tiks saražots nākamajos un turpmākajos gados. Vai tiešām nav kauns aizbildināties ar primitīviem skaidrojumiem, ka, lūk, rudens bija silts, un cementa lietoja vairāk? Kas būs nākamais, kā Latvijā var aprūkties — ķieģeļu, stikla, aspirīna, cepuru, sērkokļu?

Vienu gan zinu droši, papīra, uz kā iespiest runas, solījumus, lozungus, reklāmas, neaptrūks nekad. Bet vispār tālredzīgākie iedzīvotāji šos papīru plūdus, ar ko apgādā pastkastītes un arī dažādas iestādes, varētu sākt uzkrāt, jo agrāk vai vēlāk, bet pienāks laiks, kad pietrūks malkas kurināšanai. Simptomi šai parādībai redzami jau pašlaik. Arī malkas trūkums būs saistīts ar to, ka tie tautsaimniecības ministri, kas atbild par mežu nozari, par plānošanu un zaļā zelta neizšķērdēšanu, domājuši vismazāk.

Pilnīgi droši zinu arī to, ka nekad neaptrūksies degvīna un krutkas. «Štrunts par nozagto mašīnu, bet reizē taču nozaga šnabja rezerves veselam mēnesim,» nupat kādā filmā alkohola delīrija panikā krita kāds vīreļis. Alkohola nevar pietrūkt. Ja kaut kas tāds notiktu, tauta izrādītu tādu vienotību, kā nekad. Palūkojieties, kāds sabiedrības spiediens tiek izdarīts uz dzērušo šoferu aizturēšanu un sēdināšanu aiz restēm. Atklāts, ka viņiem ir iespējas tiesāties un pārsūdzēt tiesas lēmumu, laikam līdz pat Strasbūrai, ko aizturētie sabiedrības krējuma pārstāvji, droši vien, arī darīs. Kādā no laikrakstiem lasīju par autovadītāju, kurš bija aizturēts pamatīgā štimē. Viņa pagastvecis avīzē zēli klāstīja, cik aizturētais esot labs cilvēks, cik kārtīgs strādnieks, un nepārprotami apelēja pie sabiedrības sirdsapziņas, cik grūti tagad būšot viņa ģimenei un bērniem, — 500 latu liels naudas sods jāmaksājot, mašīna konfiscēta, tiesības atņemtas, droši vien, no darba atbrīvošot. Vēl tikai trūka telefona numura, pa kuru piezvanot, cietušajam tiktu ziedots lats. Gandrīz puslīdz droši varu apgalvot, ka visi, kas vaimanā par lielaļiem sodiem dzērušajiem šoferiem un meklē veidus, kā šo likumu mīkstināt, ir saistīti ar nelegālu un arī ar legālu alkohola tirdzniecību un saprot, cik nopietni var tikt iedragāts viņu bizness.

Zirga vilktos divričos un ar vēju matos

Sākums 1. lappusē.

Somijas amerikāņi Latgalē

«Dzelmes» atrodas Cirišu ezera krastā. No pagalma paveras lielisks skats uz Aglonu, redzami bazilikas torņi, ūdeni spoguļojas koku galotnes, stalli klusiņām iebubinās, bet pēc tam izsviedzas zirgs. Iedomājies, ka tā ir ideāla vieta pilsētas drūzmas nomocīto cilvēku atpūtai, relaksācijai. Patiesībā tā arī ir, jo šo māju saimnieki nodarbojas ar «zaļo» tūrismu, dodot iespēju viesiem izbūvēt dabu, lauku pirts labumus un tās neapstāstāmās izjūtas, ko dod saskarsme ar zirgiem.

Kas ir tie bubinātāji stallī, kuri, sadzirdējuši pagalmā cilvēku balsis, paliek nemierīgi? Tie ir tūrasnīgi Amerikas rīkšotāji no Somijas, saka Ignats. Atvesti uz Aglonu no kāda Somijas hipodroma, kur regulāri un ar panākumiem bija piedalījušies sacensībās. Tagad viņi mājās ir Latgalē, vienīgi ar skrīšanu pa hipodroma skrējceļiem te ir tā, kā ir. Sacīkstes notiek reti, jo šis sporta veids Latvijā pavisam nepelnīti atstāts novārtā. Tāpēc Somijas amerikāņi Latgalē vada samērā laiskas un mierīgas dienas.

Padomju laiku pieredze

— Jau padomju laikos sešpadsmit gadus braucu hipodromos. Toreiz strādāju Rušonas sovhozā, arī zirgi bija citi — Krievu rīkšotāji. Liela valsts bija, pavisam citi apgriezieni, — stāsta Ignats. — Ja devāmies uz sacensībām, tad mājās atgriezāmies pēc mēneša vai pusotra.

Viņam, kā jau lauku puisim, zirgi bija tuvi un mīļi kopš bērnības. Taču darbs padomju saimniecībā saistījās ar tehniku, bijis toreizējā priekšsēdētāja Vitālija Gulbina šoferis. Kopā ar iecirkņa priekšnieku tie izdomājuši, ka tieši Ignats būšot tas, kurš braukšot hipodromā, jo no Lietuvas atvests labs rīkšotāju šķirnes zirgs. — Es jau sākumā nemaz negribēju, ka mani sēdina divričos, — vīrs atceras. — Bet ko tu priekšniekiem daudz preti spurosies. Pirmo reizi lielākai drosmei iemetu glāzīti un sēdos iekšā. Kā viss īsti notika, vēl tagad nesaprotu, bet attapos tikai tad, kad priekšnieks mani apbalvošanas ceremonijas laikā bīdīja uz uzvarētāju piedestāla pusi.

1977. gadā Ignats Sondors piedalījās savās pirmajās sacensībās, bet pēc sešiem gadiem jau droši brauca uz Vissavienības sacīkstēm. — Tā nu tas viss gāja, kamēr kolhozi izjuka — zirgs un automašīna man visu laiku bija līdzās.

Un sākās viss no jauna

Pēc kolektīvo saimniecību likvidācijas par šķirnes zirgiem un sacensībām neviens nedomāja. Arī Sondora kungam bija apmēram desmit gadu ilgs pārtraukums, bet tad viņš iegādājās pirmo Latvijas braucamās šķirnes ērzeli. — Kas tas par foršu zirgu bija! Lieliski gāja zem segliem, gluži kā laiva peldēja. Bet tad gadījās, ka manu zirgu ievēroja kāds soms. Ērzelis viņam tik ļoti iepatikās, ka vīru no segliem nevarēja nost dabūt. Vedīšot uz Somiju un viss. Ko lai dara? Sarunājām, ka piemaksāšu viņam un ņemšu no Somijas uz Latviju Amerikāņu rīkšotāju.

Tā «Dzelme» parādījās Ekspo Peritident, tagad jau astoņus gadus vecs smukulis, pēc rakstura mierīgs un nosvērts, saimnieka mīļi saukts par Eksi. Nākamās Aglonā ieradās divas ķēvītes — Zaga Doo un Top Indeks, vienpadsmit un piecus gadus vecas spriganas un iznesīgas skaistules, kam galva vienmēr augšā.

Visjaunākais (trīsarpus gadus vecs) šajā dižciltīgajā kompānijā ir Laki Spaidermen. Aristokrāta manierēm, bet būtībā liels individuālists un greizsirdis, par ko pirms pāris mēnešiem visai sāpīgā veidā dabūjis pārliecināties arī pats saimnieks.

— Viņam redzot, neviens cits zirgs pie manis nemaz nedrīkst nākt klāt, citādi paliks greizsirdīgs un sacels pamatīgu skandālu, — teic Ignats un stāsta, kā dabūjis no Laki spērienu. Kāda no ķēvītēm pienākusi un uzlikusi saimniekam galvu uz pleca, bet šim līdz ar to uguns pakulās. Rezultātā — Ignatam laužts deguns, smadzeņu satricinājums un pusotru mēnesi ilga ārstēšanās.

Bez četriem nosauktajiem rīkšotājiem «Dzelme» mīt arī trīs darba zirgi.

Ne peļņai, bet dvēselei

Septiņi zirgi stallī — tas, protams, nozīmē daudz darba. Savukārt, ja strādā, tad jau arī kaut kas jānopelna. Jautāts par to, zirkopis tik novelk, nu kāda te liela peļņa, pa reizei piestāj tūristu autobuss, atnāk apkārtējo skolu bērni papriecāties, līnijratos izvīzinās jaunlaulātie. Vēl jau nav tas laiks, kad cilvēki plēstin plēstos pie zirgiem un būtu gatavi naudu maksāt par izjādēm un citām izklaidēm. Mūsēji vairāk domā, kur darbu atrast un nopelnīt. Ar ārzemniekiem esot cita lieta. Šovasar «Dzelme» ciemojušies viesi no Francijas, kuru vizināšanai bijis norīkots viens no lēnīgajiem darba zirgiem. — Ziniet, viņus tak no laba prāta no segliem nevarēja nost dabūt. Viens nokrit, otrs tūdaļ rāpjas uz zirga.

Saimnieks liek noprast, ka zirgi viņam pagaidām nav domāti lielai peļņai, bet gan, kā viņš svarīgi piebilst, «deļ dušys».

Darbs no rīta līdz vakaram

Nekāda speciāla maršruta izjādēm «Dzelme» pagaidām nav. Vienīgi šovasar uz lauka ierīkota vairāk kā 300 metrus gara aplveida trase, kur rīkšotājiem trenēties hipodroma skrējieniem. Ignats atzīst, ka neesot arī diži daudz vietas, jo saimniekiem pieder tikai 4,3 hektāri zemes Cirišu ezera krastā. No mājas pagalma visas saimniecības robežas pārskatāmas. Un diez vai lielākas platības arī būtu vajadzīgas, jo dienas lielāko daļu aizņem rūpes par zirgiem.

— Mums ir noteikts dienas režīms un treniņu grafiks. Rīk-

● Zaga Doo ir liela kārumniece, tā vien rauga ielīst saimnieka kabatā, jo zina, ka tur vienmēr glabājas kāds cukurgrauds.

šotājiem nepieciešamas kustības — dienā vismaz 15 kilometri. Tas nozīmē, ka viena zirga treniņam es veltīju divas stundas, bet visiem kopā astoņas. Vēl arī citi darbi — barošana, apkopšana, steliņu tīrīšana. Kā no rīta sešos ceļos, tā līdz vakara desmitiem vai vienpadsmitiem nepārtraukti aizņemts.

Zirgiem barību ziemai Ignats Sondors nopērk — gan sienu, gan auzas, miežus un kviešus. Nepieciešami arī mikroelementi un graudu cukurs — kārumam, uzslavai un mazam «kukulim».

Zirgi kļūst retums

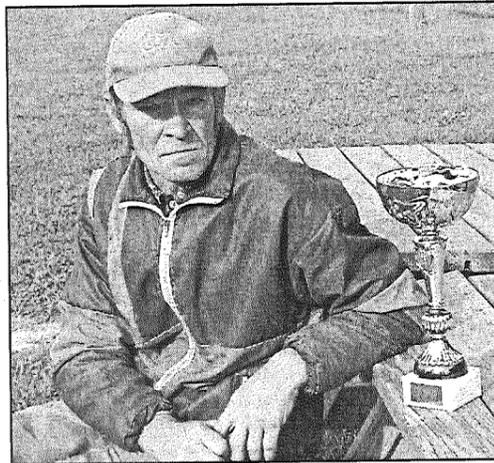
Sīrsnība un mīļums, ar kādu saimnieks stāsta par saviem zirgiem, aizrauj. Neviļus sāk prāt, kas tā par lietu, ka šo dzīvnieku pat Latgalē, kas agrāk bija slavēta ar saviem rīkšotājiem, kļūst arvien mazāk. Pat piemājas dārziņos zirga vietā cilvēki kartupeļu vagās mēģina ierūmēt traktora vilktu arku.

— Ja agrāk zirgs bija galvenais darītājs katrā sētā, tagad, labākajā gadījumā, uz pieciem saimniekiem tikai viens. Dažs vecs onkulis zirgu tur tikai tāpēc, ka tā radīs. Arī vienu no saviem darba zirgiem nopirku, kad tam bija septiņi gadi, bet lopiņš nepazīna ne seglus, pat ne ecēšas. Iedomājieties, pieaugušam zirgam pirmo reizi uzliku sakas kaklā.

Kopējs stāsta, ka pie darba un pie iejūga zirgu pamazām sāk pieradināt pusotra līdz divu gadu vecumā. Rīkšotāji sāk trenēties krietni agrāk. Divu gadu vecumā tie jau gūst godalgotas vietas sacensībās, bet darba zirdziņš tajā laikā mācās ecēšas vilkt.

Nezinātajiem zirgu apmācība šķiet sarežģīta un nopietna lieta. Ignats gan saka:

— Jūdzu tik divričos un braucu. Kur ta viņš līksies? Nekādas izvēles jau lopiņam nav, jāklausa cilvēks. Protams, iet visādi — gan

● No pēdējām rīkšotāju sacensībām Ludzas rajona Ciblā Ignats Sondors pārveda trešās vietas ieguvēja kausu. Taču tas noteikti nav pēdējais sasniegums. Viņš sapņo par piedalīšanos Baltijas kausa izcīņā.

lēkšiem, aulekšiem, gan ar spārdīšanos. Bet, kad saņem grožus stingri rokās, saprot, ka joki nebūs un vienīgā izeja ir pakļauties. Zirgi ir gudri. Ja sajūtis, ka grožus pirkstu galos turī, tad būs slikti — ja paliksi staigātājs, varēsi pa lauku ratu bleķus un koka gabalus kopā lasīt. Atceros vienu gadījumu kolhozu laikos, kad brigadiere sajūdzta jaunu, vēl labi neiemācītu zirgu un aizbrauca. Zirgs pārnāca mājās bez ragavām un bez iejūga, tikai pēc tam pārrādās brigadiere.

Zirgs ir tāda lieta, kam vajadzīga īpaša pieeja un saprašana. Zirgam jāredz cauri. Ja tā neproti, tad nav ko sākties, citādi draud trauma, un tas — labākajā gadījumā. Pie tam dzīvnieks var arī pats sevi savainot.

Derētu kāds kumeliņš

Ignata rīkšotājiem dokumenti stingrāki par stingriem, radu raksti līdz vecvecmāmiņām un vectētiņiem sarakstīti. Atceras, ka sovhoza laikos dikti esot paticis kāds ērzelis, ko vēlāk pārdevuši somiem. Tagad steliņģi dzīvo viņa meita. Ieraudzījis dokumentos tēva vārdu un nopriecājies, ka ķēvītei tik izcilas asinis. Pie tam rīkšotājiem dokumentos fiksēts, kad un kādi bijuši vecāku un vecvecāku sacensību rezultāti un rekordi.

Ņemot to vērā, saimnieks plāno, ka derētu arī kāds kumeliņš. Par potenciālo māmmu iecerēta Zaga Doo, mīļi saukta par Dusju.

Viņai jau esot bijuši divi kumeliņi, viens no tiem dzīvojot Langstiņos pie Rīgas, teju teju parādīšoties savās pirmajās sacensībās.

Sacensības kļūst par retumu

Rīkšotāju treneris ar nožēlu atzīst, ka sacensības notiek arvien retāk. Šovasar Latvijā, piemēram, bijušas tikai trīs — Ciblā un divreiz Dagdā. Iespējams, ka līdz salam varētu sarīkot vēl vienas, bet kopumā priekš sasniegumu uzlabošanas tas ir par maz.

«Dzelme» pagalmā novietoti sporta divriči. Vieni — padomju laiku Maskavas meistarū ražojums, otri — no Somijas. Līdzās novietoti darba rati ikdienai, arī līnijrati, kas parasti tiek izmantoti jaunā pāra ekskluzīvai vizināšanai kāzās. Stallī pa visu gala sienu uz vadziem sakarinātas sakas, sedulkas, apauši, groži, pavadas. Uz grīdas kaudzītē pakavi, tikai tādi neierasti plāniņi un viegli, jo rīkšotāji jau nav nekādi dubļu bridēji.

Katram savs sportiskais gars

Zirgi, tāpat kā cilvēki, nav vienādi azartiski. Dažs pēc dabas bailīgs, satraucas no katra svešāka trokšņa. Tāpēc esot redzēts, ka braucēji sataisa tamponus un ieliek zirgam ausīs. Šis rāmā garā skrien pa apli, bet, kad tuvojas finiša taisne, tamponi no ausīm ar aukliņu tiek izrauti. Ignats smejas, ka zirgam no pēkšņā satraukuma pirms finiša jaunas kājas pieaug. Pašam bijusi ķēvīte, kura, visumā mīļa un jauka būdama, uz starta līnijas konkurentus ne acīs nav ieredzējusi, bet vien centusies kaimiņam iekost.

Latgales rīkšotāju bēdīgais gals?

Pēdējā laikā masu saziņas līdzekļos dzird spriedelējam, ka tā kā derētu atjaunot Latgales šotājus. Esot bijuši gan sportiski un azartiski hipodromā, gan labi vilcēji kartupeļu vagā vai siena plāvā.

— Kad padomija bruka, visus par kapeikām iztirgoja. Vai tad tā vajadzēja? Tagad zudušo grib atpakaļ, — spriež Ignats. — Bet nav jau no kā. Mūsu labākie vaislas ērzeli aiz robežas, kurš Vācijā, kurš Somijā. Būtu jāgādā atpakaļ uz Latviju, bet ārzemnieks nav muļķis, par kapeikām vairs neatdos.

Es nezinu, kas mums Latvijā par vainu, ka savas vērtības nesargājam. Nesen biju Lietuvā un sev par lielu brīnumu uzziņāju, ka tur ir valdības stalli, kur rīkšotājus uztur par valsts līdzekļiem. Bet pie mums pat subsīdiju rīkšotāju audzēšanai nav. Tā kā pasolīja, bet tad no sarakstiem izsvītroja. Par braucamajiem zirgiem gan maksā. Īpatnēja politika un nav īsti godīga...

Tomēr Ignats uzskata, ka galējā pesimismam iemesla tomēr nav. Latgalē vienmēr būs cilvēki, kas ar zirgu jūtas uz vienas dvēseles stīgas, un vienmēr būt tie, kas sapņo vismaz reizi dzīvē sēdēt zirga mugurā vai iekārtoties divričos, uzšmaukstināt ar lūpām un «laist» uz priekšu tā, ka vējš sapinas matos.

L.Kirillova

Pa kuru laiku...

● Līvānu novada pensionāru apvienībai 10 gadi

Ar šiem vārdiem un mūziku no populārās dziesmas par jūru un cilvēkiem, kas nemanot nosirmojuši, vakar tika prezentēts Līvānu novada pensionāru apvienības izdevums «Pa kuru laiku...», kurā apkopots apvienības veikums desmit gadu laikā. Prezentācija notika pensionāru apvienības desmit gadu jubilejas sarīkojumā, kupla ciemiņu un apsveicēju skaita klātbūtnē. Grāmatas tapšanā izmantoti materiāli, ko rūpīgi savākuši un sakārtojuši Monika Voronecka.

Visus šos desmit gadus Līvānu novada pensionāru apvienību vada Veneranda Caune. Kopā ar priekšsēdētāju aktīvi darbojas viņas uzticamā komanda – dome, kas tiek ievēlēta uz diviem gadiem pensionāru kopsapulcē. Dome no sava vidus ievēl valdi, bet valde – priekšsēdētāju, un tā sanācis, ka uzņēmīgāku, zinošāku, varošāku un darošāku cilvēku par Venerandu Cauni, kas, spītējot gadiem, ar darbiem, plāniem un projektiem, un arīdzan savu šarmu allaž gājusi dzīvei pa priekšu, nav izdevies st.

Līvānu novada pensionāru apvienība ir Latvijas Pensionāru federācijas (LPF) sastāvdaļa. Apvienība kopš dibināšanas dienas 1995. gada 21. augustā par saviem trim galvenajiem darbības virzieniem uzskata vecu cilvēku dzīves apstākļu izziņāšanu un palīdzības sniegšanu; pensionāru informēšanu un izglītošanu jautājumos, kas saistīti ar likumdošanu, kā arī aktīvu piedalīšanos savu interešu aizstāvēšanā; kultūras pasākumu organizēšanu.

Jubilejas priekšvakarā, tiekoties ar «Novadnieku», Veneranda Caune atzina, ka nenovērtējama loma veiksmīgā apvienības darbā bijusi sabiedriskajam fondam «Baltā māja», ar ko no pirmās dienas nodibināti labi kontakti, katrs centra tehniskais nodrošinājums, kāds droši vien citām pensionāru organizācijām nav pieejams.

Apvienība nodibināta pēc kādreizējās pilsētas domes priekšsēdētājas Renātes Šmukstes iniciatīvas, kura pirmoreiz saaicināja kopā pilsētas pensionārus. Kā viena no pirmajām plašākajām ak-

tivitātēm un pagrieziena punkts visu pensionāru dzīvē bija Latvijas pensionāru federācijas kopā ar Dānijas valdību un vienu sabiedrisko organizāciju īstenotais projekts «Odiņ – Vīta Latvija», kad aktīvistiem notika nopietnas mācības gan Dānijā, gan arī Latvijā. Pirmais, ko izdarīju pēc atgriešanās, bija Sarkanā Krusta (SK) pirmorganizācijas nodibināšana Līvānos, stāstīja Veneranda Caune. Līvānos tolaik bija ļoti augsts bezdarba līmenis, bet veco ļaužu vidū valdīja nabadzība. Tas izradījās vienīgais gadījums valstī, kad SK dibināja cita organizācija – Pensionāru apvienība. Ar Sarkanā krusta starpniecību sāka pienākt humānās palīdzības sūtījumi, notika labdarības akcijas, vēlāk tika atjaunota arī donoru kustība. Priekšsēdētājam pietika drosmes pierunāt Preiļos vizītē satikto labklājības ministru V.Makarovu aizbraukt arī uz Līvāniem. Domē ne-gribējuši ticēt, ka pensionāru apvienība noorganizējusi ministra vizīti uz Līvāniem. Tas bija laiks, kad pensijas tika indeksētas par 18 santīmiem, un tikšanās laikā kāds pensionārs šos santīmus no-meta ministram priekšā, ierosinot aizvest toreizējam premjeram V. Krištopanam.

Par līdz galam nepadarīto darbu pensionāru apvienība uzskata uzskaites kaitīgo darbu apstākļu ietekmes apzināšanu uz cilvēku veselību un dzīvībām. V.Makarova vizītes laikā Līvānos iesākās nopietna saruna par palīdzību veselības saglabāšanā vai piemaksām pie pensijām tiem cilvēkiem, kas strādājuši kaitīgos apstākļos dažādās Latvijas rūpnīcās, un pusmūžā aiziet viņsaulē. Diemžēl ministri mainījušies, un solījumi līdz ar viņiem. Toreiz tika panākts, ka ministrija deva atļauju slimnīcai piedalīties konkursā par Pasaules bankas kredīta saņemšanu jauna rentgenaparāta iegādei. Pensionāru apvienība plaši iesaistījās ziedojumu vākšanas akcijā telpu iekārtošanai.

Līvānu pensionāru apvienībai raksturīgi, ka tā neierobežojas ar sadzīvīskām aktivitātēm, bet apņē-mīgi pievērsusies politikai, stingri iestājoties par pensionāru dzīves kvalitātes uzlabošanu. Viena no pēdējām aktivitātēm bija sa-

● Līvānu novada pensionāru apvienības dome: (pirmajā rindā no kreisās): Vaida Vilcāne, Monika Kazule, Veneranda Caune, Zita Zusāne, Tekla Skrebele, (otrajā rindā) Lonija Kotāne, Iļga Seņkova, Leontīna Siņicina, Anna Milta, Monika Voronecka, (trešajā rindā) Jānis Dominiēks, Elizabete Cimare, Helēna Vasiļevska, Marija Svence, Gaida Venta, Jānis Gavars.

biedrības uzmanības pievēršana Vecļaužu dienai 1. oktobrī, kad apvienība nosūtīja vēstules masu medijiem, skolām un personīgi katram no simts 8. Saeimas deputātiem. Valstī pēc Lietuvas piemēra izveidots Nacionālās sadarbības tīkls vecāka gada gājuma cilvēkiem, kādi pastāv visā Eiropā. Veci cilvēki veselības un gadu nastas dēļ nespēj cīnīties par savām tiesībām. Veneranda Caune, kura apmeklējusi daudzas Eiropas valstis, noskaidrojusi, ka tur veco ļaužu organizācijas vada jauni, spēcīgi cilvēki. Par tikla atbildīgo dalīborganizāciju noteikts Līvānu fonds «Baltā māja». 2004. gada decembrī Rīgā notika tikla dalīborganizāciju tikšanās jautājumā par vecuma diskrimināciju un diskrimināciju sabiedriskajā transportā. Ziņojumus sniedza viesi no Londonas, augstas Latvijas amatpersonas, bet par pensionāru diskrimināciju Latgalē stāstīja Veneranda Caune.

Līvānu pensionāri ir vienmēr atbalstījuši LPF akcijas, piemēram, 2001. gadā piedalījās Vīslatvijas pensionāru sapulcē, protestējot pret dzīves līmeņa katastrofālo pazemināšanos, parakstu vākšanā par apstākļu uzlabošanu, kā rezultātā tika panāktas izmaiņas pensiju likumā, nosakot, ka mini-

mālā pensija būs atkarīga no darba stāža. 2005. gada 1. septembrī vidējā pensija Latvijā bija 80,72 latī, Preiļu rajonā – 74,64, bet iztikas minimums – 106 latī. Pensionāru dzīves līmenis joprojām nav uzlabojies.

Pensionāru apvienība aktīvi iesaistās novadam svarīgu jautājumu risināšanā, piemēram, Atbrīvošanas pieminekļa atjaunošanā, piedalās un pati organizē kultūras dzīves notikumus. Te var pieminēt D.Īvāna grāmatas «Eida pirtīņa» atvēršanas svētkus, tikšanos ar Latvijas Nacionālo Bruņoto spēku štāba orķestri, supervecmāmiņas un pavasara princesītes konkursu, kas notika tradicionāli svinētajā Mātes dienā. Pensionāri nodibinājuši savus pašdarbības kolektīvus: sieviešu vokālo ansambli «Sendienas», kas tagad izaudzis par kori, un aktīvi piedalās valsts mēroga senioru svētkos; deju kolektīvu «Dubnava», Eiropas deju kolektīvu «Rūzeņa». Apvienības rokdarbnieces savu prasmi ir rādījušas daudzās izstādēs.

2001. gadā sākusies ekskursiju rīkošana uz tuvām un tālām zemēm. Šajos gados Līvānu seniori apceļojuši Austriju, Itāliju, Vatikānu, Sanmarino, Franciju, Šveici, Vāciju, Ungāriju un Slovākiju. Bieži rīkoti braucieni uz Latvijas

skaistākajām vietām, nodibināta draudzība ar citu pašvaldību pensionāriem.

Līdzdalība projektos, piedalīšanās starptautiska mēroga konferencēs, semināros, labdarības akcijās. Šeit pat nav iespējams uzskaitīt visus notikumus, kurus organizējuši vai līdzdarbojušies Līvānu novada pensionāri. Veneranda Caune stāsta, ka tas prasījis arī daudz laika, zināšanu un nopietnu gatavošanos. Divas reizes ārzemēs viņa augsta līmeņa sa-nāksmēs uzstājusies ar ziņojumiem angļu valodā. Tam vajadzēja ilgi gatavoties, gan valodas ziņā, gan arī savācot, apkopojot un sagatavojot informāciju, demonstrējot labas zināšanas likumdošanā.

Vāktas grāmatas bērnu namiem un cietumiem, adītas zeķes karavīriem un daudz bērnu ģimenēm, ceptas un dalītas piparkūkas cilvēkiem, kas Ziemassvētkus pavadīja slimnīcā, aplīgoti draugi un sponsori, organizētas bijušo darbabiedru tikšanās.

Atzīmējot savu desmitgadi, seniori pateicās saviem daudzajiem palīgiem un atbalstītājiem no pašvaldībām, sabiedriskajām organizācijām, uzņēmumiem, politiskajām partijām.

L.Rancāne

RAJONA BĒRNU UN JAUNIEŠU CENTRĀ

Mazpulcēni vērtēja vasarā padarīto

Viens no lielākajiem pasākumiem jaunajā mācību gadā rajona bērnu un jauniešu centrā bija mazpulcēnu rudens darbu skate. Tajā piedalījās visi septiņi rajona mazpulki, kopā 61 mazpulcēns. Kamēr skates komisija vērtēja bērnu paveikto, viņiem bija iespēja darboties trijās radošajās grupās, gatavojot rudenīgas kompozīcijas. Darbu vērtēšanā piedalījās Preiļu lauku konsultāciju biroja speciālistes Inese Magdale-noka, Ilze Teilāne un zemniece Sandra Ozola. Visi mazpulcēni saņēma konsultāciju biroja balvas, bet Sandra Ozola stādī-ņus no savas audzētavas dāvināja trijiem skolēniem, kuru darbi viņai likās visin-teresantākie.

28 dalībnieki no rajona skates tika izvirzīti uz Latgales un Vidzemes mazpulku projektu darbu forumu, kas notika Mado-

nā. Reģiona skates dalībnieki saņēma sertifikātus par aizvadītā gada darbu. Preiļu rajonu reģionu skatē plaši pārstāvēja 279. Līvānu, 990. Spokku, 1055. Rožuņus mazpulks. Mazpulcēnu interesēs vērojama daudzpusība. Viņi nodarbojas ar augkopību, zivjkopību, ornitoloģiju, mežkopību, dārzeru, puķu un augļu koku audzēšanu, ar novadpētniecību, uzņēmējdarbību, vides aizsardzību, tūrismu, novadpētniecību. Darbi veikti gan individuāli, gan arī grupās.

Kā izmantot improvizācijas spēles audzināšanas procesā

Bērnu un jauniešu centrā sākušies kursi «Improvizācijas spēles audzināšanas darbā un mācību procesā». Kursos, kuros jāap-gūst 36 stundu programma, piedalās vien-

padsmīt pedagogi no rajona skolām. No-darbības vada Aiga Budriķe, teātra sporta grupas «Aplis» vadītāja, teātra sporta trenere. Kursu nobeigumā pedagogi iegūs sertifikātus un varēs teātra sporta grupas organizēt savās skolās.

Preiļos notiks reģionālas skates

Šajā mācību gadā interešu izglītībā viens no lielākajiem pasākumiem būs 3. Latvijas skolu teātru festivāls, kas notiks nākamvasar Daugavpilī. Tāpēc tajās skolās, kurās darbojas dramatiskie kolektīvi, kopas vai skolu teātru pulciņi, teātra sporta koman-das, šim nodarbēm būs pievērsta lielāka uzmanība. Pulciņu un kolektīvu vadītāji jau tikušies seminārā un apspriedušies par to, kā labāk sagatavoties festivālam.

Pirms 3. Latvijas skolu teātra festivāla Preiļos paredzēta Latgales novada skolu

teātra skate, kas ieplānota martā. Tā būs iespēja noskatīties reģiona skolu labākos iestudējumus, jo no katra rajona skatē piedalīsies pieci kolektīvi. Skate notiks divas dienas.

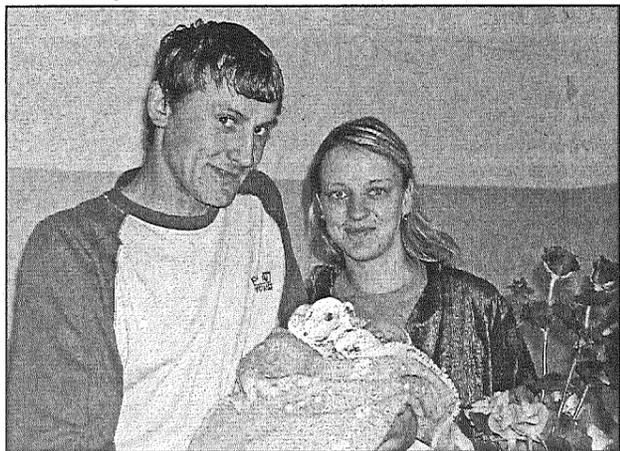
Preiļos 16. februārī notiks arī Latgales reģiona latviešu tautas dziesmu dziedāšanas konkurss «Lakstīgala». 22. aprīlī te paredzēts arī Latgales skolu mazo muzikālo kolektīvu konkurss «Do – re – mi».

Rajona un Preiļu iedzīvotājiem šajās skatēs būs iespējas redzēt, ar ko nodarbojas Latgales skolās.

Šajā mācību gadā pirmo reizi notiks 2. – 4. klašu koru festivāls, kam dots nosaukums «Tauriņu valsis» un kas paredzēts Tukumā. Pirms tam notiks rajona konkurss. Šīs grupas kori dziesmu svētkos nepiedalās, taču no tiem izveidojas 5. – 9. klašu skolēnu kori, tāpēc ir svarīgi kora dziedāšanu popularizēt jau sākumskolas posmā.

L.Rancāne

Audz laimīgs, mazais!

Mīlīgā, saulainā, zeltainām rudens krāsām pilnā dienā, 12. oktobrī, pasaulē nāca mazs puisēns, pirmais bērniņš savai māmiņai Laurai Šarkovskaitei. Dēlam piedzimstot, māmiņai līdzās bija viņa tētis Edmunds. Par pārdzīvotajām emocijām Edmunds tagad stāsta, ka iepriekš nebija gatavojies ģimenes dzemdībām, bet pēdējā brīdī nespējis topošo māmiņu pamest vienu pašu. Edmunds uzdrīkstēšanos Laura vērtē augstu, jo viņa klātbūtnē justies drošāk.

Jaundzimušā vecāki dzīvo Preiļos. Laura pirms bērniņa piedzimšanas strādāja par pārdevēju.

Mazais puisēns ar savu piedzimšanu vecmamma un vectēva godu dāvājis Edmunda vecākiem Ritai un Albertam, bet Lauras vecākiem Elgai un Jānim šī vasara un rudens ir īpaši, jo ar dažu mēnešu atstarpi pasaulē nākuši divi mazdēli.

Mazo puisīti iecerēts kristīt pēc katoļu tradīcijām. Krusttēva gods tiks Edmunda brālim.

Mazais Roberts par savu dzimšanas dienu drosmīgi izvēlējās 13. oktobrī. Arī viņa māmiņa Ilona Makejeva, kas devusi dzīvību pirmajam bērnam, saka, ka trīspadsmit viņas ģimenē turpmāk būs laimīgais skaits. Bērniņš nāca pasaulē ģimenes dzemdībās, Ilonai līdzās bija mazuliša tētis Vitālijs. Ilona strādā Rīgā, bet dzemdībām izvēlējās Preiļos, ar ko lielā mērā saistīta viņas un Vitālija dzīve. Preiļos dzīvo arī vecvecāki Elma un Vladimirs, Zinaīda un Jevstrats. Gan vieniem, gan otriem vecvecākiem Robertiņš ir otrais mazbērns.

Laimīgā māmiņa stāstīja, ka mazos puisīti paredzēts kristīt pēc katoļu tradīcijām.

Latgales amatnieku izstāde Saeimā

Vakar Rīgā, Saeimas namā tika atklāta Latgales mākslas amatniecības centra izstāde, kurā eksponēti Tautas lietišķās mākslas studijas (TLMS) «Dubna», vietējo amatnieku un Daugavpils keramiķu darbi. Kā informēja Latgales mākslas un amatniecības centra direktore Ilze Griezāne, ideja par šādas izstādes rīkošanu radusies, kad Līvānos apmeklēja 8. Saeimas priekšsēdētāja Ingrida Ūdre, kura kopā ar padomnieci Lilitu Ozoliņu viesojās arī amatniecības centrā. Turpmākajā gaitā izstādes izveidošanas organizatoriskie jautājumi risināti ar Lilitu Ozoliņu.

Izstādes, kam atvēlēta Saeimas plenārsēžu zāle, iekārtošanā piedalījās Ilze Griezāne, kā arī

TLMS vadītāja Inese Valaine un rokdarbniece Janīna Pupiņa.

Saeimas deputātiem, žurnālistiem un visiem, kas šajā laikā apmeklēs plenārsēžu zāli, būs skatāmi «Dubna» pārstāvju Ineses Valaines, Janīnas Pupiņas, Annas Kuzņecovas, Martas Mikulānes, Ritas Teilānes, Annas Prikules, Līgas Eidukas, Antopinas Zarānes, Solvitas Cīrules, rokdarbnieču Sandras Vigules, Evitas Kleinas, amatnieka Antona Cimara darbi. Līdzī paņemti arī Tautas lietišķās mākslas studijas «Latgale» keramiķu darbi, jo pašlaik Līvānos skatāma šo podnieku sagatavotā izstāde.

Uz izstādes atklāšanu Rīgā bija devušies Līvānu pašvaldības un amatniecības centra pārstāvji. Latgales amatnieku meistardarbi Saeimas namā būs skatāmi desmit dienas.

L.Rancāne

Trimdas mākslinieka gleznas Riebiņos

● Trimdas gleznotājs Kazimirs Laurs savā darbnīcā.

Riebiņu kultūras namā atvērta Amerikas Savienotajās Valstīs dzīvojošā trimdas latvieša, Makašānu pagastā dzimušā mākslinieka Kazimira Laura gleznu izstāde, kas ļauj iepazīt mākslu, kas tapusi tālajā Kalifornijā, Klusā okeāna krastā.

Ar saviem darbiem gleznotājs Latgalē pirmo reizi viesojās pagājušā gada septembrī, kad Latgales kultūrvēstures muzejā Rēzeknē bija sarīkota viņa un jau aizsaulē aizgājušā Jāņa Gorsvāna darbu izstāde. To sarīkot palīdzēja J.Gorsvāna meita un K.Laura krustmeita Inga Buell-Gorsvāne. Pēc šīs viesošanās mākslinieks izteica vēlēšanos, lai viņa darbus varētu aplūkot arī citur Latgalē. Šoruden Ludzā mākslas mīļotāji varēja izbaudīt astoņdesmitgadīgā gleznotāja krāsu prieku un niansēm bagātā noskaņas eļļas tehnikas darbos. Līdz decembra vidum tie būs skatāmi arī Riebiņos.

Kazimirs Laurs dzimis 1923. gadā, kara pēdējā gadā iesaukts latviešu leģionā. Kaujās Kurzemē tika ievainots un nosūtīts ārstēties uz Vāciju, bet, karam beidzoties, nonācis gūstekņu nometnē, kur arī sācis gleznot. 1949. gadā K.Laurs izceļoja uz ASV un apmetās uz dzīvi Dienvidkalifornijā. Viņa darbnīca Santa Monikā bieži vien ir bijusi latviešu mākslinieku satikšanās vieta. K.Laurs ir piedalījies gan daudzās amerikāņu, gan latviešu rīkotajās kopējās izstādēs, kā arī Amerikas latviešu Rietumu krasta dziesmu svētku un Kultūras fonda skatēs Sietlā un Sanfrancisko.

Iepazīstiet Preiļus Jāņa Plivdas skatījumā

Kinoteātrī «Ezerzeme» atklāta un līdz decembra vidum būs skatāma Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzeja sagatavotā mūsu novadnieka, jaunā un perspektīvā mākslinieka Jāņa Plivdas darbu izstāde. Gleznās skatāmi Preiļu un apkārtnes skati un ainavas, kā arī skices mākslinieka diplomdarbam.

L.Kirillova

Daugavpils podnieku darbi līvāniešu apskatei

● Ieskatā izstādē.

Latgales mākslas un amatniecības centrā atklāta Tautas lietišķās mākslas studijas «Latgale» keramiķu darbi. Šī keramiķu studija ir pirmā Latgalē, kas ieguvusi TLMS nosaukumu. Tajā darbojas gan Tautas mākslas meistari, gan amatnieki, gan keramiķi ar akadēmisko mākslas izglītību. Nereti studija piedalās kopīgos pasākumos ar Kultūras fonda kopu «Pūdnieku skūla». Daugavpils pilsētas dome saviem keramiķiem radījusi labus apstākļus mākslinieciskās jaunrades attīstībai. Keramiķiem ir savas radošās darbnīcas, kurās notiek darba process – veidošana, virpošana, glazēšana un apdedzināšana. Šeit atrodas lielākais no Latgales malkas cepliem ar divām kurtuvēm.

Izstādes apmeklētāji priecājas

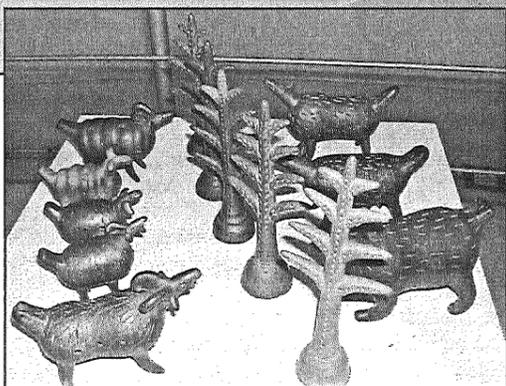
par keramiķes Ilonas Šaušas savdabīgo skatījumu uz mālu, kura tam prot gan piedot modernas formas, gan arī likt skanēt. Dekoratīvie, lēzenie trauki uz kājām labi iederas arī mūsdienīgā interjerā. Viņa veido arī dzīvnieku, koku un citas figūriņas, un katra apmeklētāja rokās tās ieskanas savādāk.

Viens no visnenākajiem māla trauku veidošanas paņēmieniem ir tā sauktā auklu tehnika, kad no savirpinātām māla sloksnītēm, tās piestiprinot vienu pie otras, tika veidota trauka forma. Izstādē

aplūkojami tādi darbi, jo šādu tehniku izmanto vairāki keramiķi, piemēram, Valentīns Petjko.

Amatniecības centra izstādē skatāmi Līgas Čibles, Līgas Paknes, Jāņa Saikovska, Marinas Saikovskas, Mairitas Folkmanes un citu Daugavpils keramiķu darbi.

L.Rancāne

● Tuvplānā Ilonas Šaušas dzīvespriecīgi zvēriņi. Foto: A.Stepanovs

